

ALI, Farah (2022).

Multilingualism and gendered immigrant identity: Perspectives from Catalonia.

Bristol: Multilingual Matters. 166 p.

A Catalunya, les dones musulmanes tenen identitats socioculturals i religioses molt visibles pel fet de ser dones i musulmanes, especialment, perquè la religió musulmana es considera un element cultural extern (p. 129). En la seva anàlisi, Ali es proposa omplir el buit acadèmic en la recerca del procés d'aculturació —d'incorporació lingüística— en dones musulmanes immigrades a Barcelona. A partir de les actituds i dels usos lingüístics de trenta-quatre informants de Barcelona i Mataró, l'autora indaga en el procés d'adopció del català i el castellà de les persones immigrades a Catalunya, observa l'aculturació com un procés transgeneracional, constata la interseccionalitat entre la identitat religiosa i de gènere en dones musulmanes i examina la negociació d'identitat en un context cultural diferent de l'original, en la societat d'acollida.

El llibre s'estructura en nou capítols i dos apèndixs que contenen materials utilitzats durant la recerca. El capítol primer és una introducció en què Ali explica la dificultat del procés de trobar les persones informants i la relació íntima i productiva que hi va establir, un cop superats els problemes inicials. En els dos capítols següents, el segon i el tercer, s'introdueix el context lingüístic de Catalunya i s'exposen les principals teories d'aculturació, respectivament. A l'hora de presentar el context lingüístic, Ali relata la situació del català durant el franquisme i posa èmfasi en els esforços de revitalització de la llengua amb l'arribada de la transició democràtica. Contrasta l'abundància de polítiques lingüístiques a favor del català amb els hàbits lingüístics dels immigrants, que tendeixen a utilitzar més el castellà. Pel que fa a les teories sobre l'aculturació i la negociació d'identitats, presenta el model d'aculturació de Schumann (1986), però, si bé en lloa la varietat de factors que té en compte per explicar la integració social i psicològica dels immigrants a la comunitat on resideixen, també critica que aquest model no consideri les actituds de la comunitat d'acollida, ja que parteix de la base que els immigrants seran acceptats.

En el capítol quart l'autora descriu el disseny de la recerca. L'estudi ha estat dut a terme entre Barcelona i Mataró per la rellevància demogràfica de la comunitat musulmana d'aquestes ciutats. Tot i ser de nacionalitat americana, formar part de la comunitat musulmana i parlar urdú i anglès ha facilitat l'accés d'Ali a l'hora d'establir contactes i socialitzar en espais privats. Les informants són trenta-quatre dones d'entre 20 i 57 anys amb una herència cultural del nord i de l'oest d'Àfrica, i del sud d'Àsia. L'obtenció de les dades s'ha fet a través de qüestionaris i entrevistes en què es pregunta per diferents dades sociolingüístiques, per preferències de llengües i pels usos lingüístics reportats. A més, es demana que s'associïn parlants a situacions comunicati-

ves diferents. En aquest últim cas, les opcions són un parlant bilingüe català-castellà i un parlant d'una llengua d'herència; presumiblement, les informants s'imaginen algú de la seva pròpia comunitat. Per mitjà de l'anàlisi de narratives, l'autora selecciona els temes per a l'exposició dels resultats.

Els capítols cinquè i sisè estan dedicats a l'anàlisi de les entrevistes. Les informants de primera generació valoren les llengües de la comunitat receptora com a importants per a la convivència, però mostren una preferència clara pel castellà, ja que només hi ha una dona que esmenti el català. Els motius que esgrimeixen per aprendre una llengua són la instrumentalitat i el prestigi. Fins i tot les informants que diuen sentir-se més desinteressades per la comunitat d'acollida admeten la necessitat de parlar castellà. En canvi, les informants de la segona generació s'identifiquen amb totes dues cultures i mostren més interès pel català, si bé el consideren principalment un idioma institucional que no es fa servir més enllà de l'educació. No obstant això, Ali destaca que ambdues generacions pateixen els mateixos factors que poden generar rebuig cap a la comunitat d'acollida: el racisme i el fet de ser vistes com a persones alienes a la comunitat. Pel que fa a la seva identitat de gènere, es remarca que el fet de ser dones musulmanes els comporta tenir una relació amb els homes musulmans que sol ser diferent de la que tenen amb els homes de la comunitat receptora. En les informants de segona generació, la consciència de gènere va aparèixer a l'adolescència, juntament amb el canvi de preferències socials que les van portar a acostar-se molt més a la seva cultura d'herència.

En el capítol setè s'exposen les dades quantitatives de la recerca sobre els usos lingüístics i les actituds envers el castellà, el català i les llengües d'herència. Les dades indiquen que el castellà és la llengua més utilitzada per les informants, mentre que la segona més emprada és la llengua d'herència respectiva —especialment, en el cas de les informants de primera generació. Respecte als usos lingüístics, les dues generacions utilitzen el català i el castellà en la vida professional, mentre que en els àmbits transaccionals principalment es fa servir el castellà. En les interaccions socials privades s'utilitzen el castellà i les llengües d'herència. El procés d'aculturació en les informants de segona generació s'observa en la presència del castellà i, en menor mesura, del català com a principals llengües d'entreteniment. Tanmateix, pel que fa a la voluntat de mantenir la llengua, ambdues generacions coincideixen a voler transmetre les llengües d'herència als descendents.

Quant a les actituds envers les llengües, Ali veu un contrast clar entre quines llengües s'associen a la solidaritat i quines, a l'estatus. Les dues generacions esmenten les llengües d'herència en gairebé tots els trets de solidaritat, mentre que el castellà i el català són dominants en els trets d'estatus. Hi ha algunes diferències entre generacions perquè la primera generació tendeix a valorar més positivament els parlants amb llengües d'herència en tots els àmbits, excepte en els seus usos instrumentals (practicitat), mentre que la segona generació afavoreix els parlants bilingües català-castellà o les opcions multilingües amb les llengües d'herència. En qualsevol cas, les actituds cap a les llengües d'herència són iguals o més favorables que envers el castellà. Tanmateix, hi ha pocs àmbits exclusius de les llengües d'herència. En el cas de la

segona generació, el castellà té més presència en la majoria d'àmbits respecte a la generació anterior.

En els capítols vuitè i novè, l'autora exposa les implicacions del seu estudi per a la recerca sociolingüística i per a la planificació de polítiques lingüístiques. En un context multilingüe com són Barcelona i Mataró, el castellà és preferit per la primera generació i és incorporat en la majoria d'àmbits quotidians, a diferència del català, que no és considerat útil. Ali afegeix que el castellà és la llengua que la comunitat receptora associa a la seva identitat d'immigrat. En aquest sentit, el català és considerada una llengua d'exclusió i l'autora apunta la falta d'estudis sobre la influència de la comunitat receptora en el procés d'aculturació, ja que el fet que les segones generacions també siguin vistes com a estrangeres pel fet de ser visiblement musulmanes els provoca un xoc d'identitat que pot tenir efecte en el seu interès per la comunitat receptora (és a dir, l'autora exposa les conseqüències negatives de la convergència lingüística al castellà per part dels catalanoparlants quan s'adrecen a comunitats migrades). Pel que fa a l'àmbit institucional, les dades aportades per les informants duen Ali a denunciar la falta de polítiques lingüístiques que tinguin en compte les llengües al·lòctones de Catalunya, ja que totes les informants expressen la voluntat de mantenir les seves llengües d'herència, però no hi ha cap llei de política lingüística o d'integració que les esmenti ni ofereixi facilitats per aconseguir el seu objectiu. Des del punt de vista dels estudis sobre integració i aculturació, les polítiques catalanes d'integració encara poden millorar. L'autora apunta el mal disseny de les aules d'acollida perquè fomenten la segregació i la falta d'adaptació de les classes de català per a adults a les diferents comunitats. Per facilitar que les dones musulmanes aprenguessin el català, els cursos per a adults organitzats des del Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL) haurien d'oferir la possibilitat de ser no mixtos.

Ali exposa la seva recerca en nou capítols de consulta fàcil, ja que cadascun d'ells disposa d'introducció i de conclusió. A més, al final de tot, s'hi pot trobar un índex amb els autors, les llengües i els conceptes principals que s'esmenten. Entre els seus punts forts també hi ha la precisió en la caracterització del context de la recerca i la seva facilitat de reproducció, ja que inclou el qüestionari i les preguntes de l'entrevista a l'apèndix. El treball recopila moltes dades variades sobre les actituds i els usos lingüístics d'un grup d'informants musulmanes. Tanmateix, tenint en compte la localització de la recerca —Barcelona i Mataró—, l'anàlisi del context multilingüístic podria haver estat més precisa. L'autora destaca del context el fet que tant el castellà com el català són llengües oficials a Catalunya i que en ambdues ciutats es nota la presència de les polítiques lingüístiques a favor del català. Ara bé, quan descriu el català com una llengua d'exclusió i esmenta el testimoni de les informants que mostren desinterès pel català perquè la consideren una llengua poc instrumental, no menciona les dades d'ús del català a cap de les dues ciutats ni es refereix a les ideologies d'autenticitat i anonimitat que des dels anys noranta s'han utilitzat per explicar la situació d'aquestes llengües en l'àmbit social (vegeu Woolard, 2016).

En tot cas, però, es tracta d'una recerca que aporta llum en els estudis d'integració social i lingüística a Barcelona i Mataró. L'anàlisi d'Ali assenyalava la possibilitat d'in-

cloure altres gèneres i d'utilitzar el mateix nombre d'informants d'acord amb el seu origen ètnic per dur a terme estudis posteriors que podrien contribuir al disseny d'unes polítiques lingüístiques més adequades per a un context de gran diversitat cultural. Entre les línies principals que es poden explorar, hi ha l'observació d'actituds lingüístiques en altres parts del territori on el català té més presència; la relació entre la professió i/o el nivell d'educació amb les actituds i els usos lingüístics del català, el castellà i les llengües d'herència, o el grau i el tipus de contacte amb la comunitat receptora. Especialment, però, Ali destaca la necessitat d'observar les actituds de la comunitat receptora envers la comunitat amb llengües d'herència per tal d'analitzar amb més perspectiva el procés d'aculturació.

Alba CLOPÉS
Universitat de Cardiff

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

WOOLARD, Kathryn A. (2016). *Singular and plural: Ideologies of linguistic authority in 21st century Catalonia*. Oxford: Oxford University Press.